

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

נשא

(חלק יח — שיחה ד)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת נשא, (אה"ק) כח אייר — ה סיון; (בכל העולם) ריב סיון, ה'תשפ"ב (ב)



LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נשא ז

„אמור“, שאינה בלשון ציווי אלא בלשון הווה, או – מקור, כיון שהאלף אינה מנוקדת בסגול (או בחיריק בתוספת וא"ו בסוף התיבה – אמרו), אלא בקמץ;

ועל זה מבאר רש"י – לכמה מפרשים⁴ – שאכן „אמור“ כאן אינו ציווי, אלא לשון „הווה“, ואין זה יוצא מן הכלל, אלא ע"ד „זכור“ ו„שמור“, והוראת לשון הווה (כשהיא באה במקום ציווי) היא שהאמירה צריכה להיות תמיד – כפי שכבר ביאר רש"י לעיל לענין „זכור“⁵: „תנו לב לזכור תמיד כו“.

יש שפירשו בדברי רש"י באופן אחר, ש„אמור“ (בקמץ) אמנם אינו לשון ציווי, אבל זהו ה„מקור“ – וכבר כתב רש"י (ע"ד ה„נל“), שמצינו בתורה מקור גם בציווי: „כמו זכור שמור“, שהם מקור, אע"פ שהמכוון הוא ציווי.

אלא שלפי כל זה קשה (נוסף על קושיות אחרות): כיון שרש"י פירש רק את תיבת „אמור“ – מדוע העתיק בפירושו גם את תיבת „להם“, ולא קיצר וכתב: „אמור“ – כמו זכור שמור?

גם צריך להבין: מדוע הביא רש"י ב' דוגמאות, „זכור“ ו„שמור“, ולא הסתפק בדוגמא דזכור בלבד או דשמור בלבד?

א. בציווי על ברכת כהנים „כה תברכו את בני ישראל אמור להם“¹, פירש רש"י את התיבות „אמור להם, כמו זכור שמור בלע"ז דישנ"ט. אמור להם, שיהיו כולם שומעים. אמור, מלא, לא תברכם בחפזון ובבהלות אלא בכונה ובלב שלם“.

ומזה שבכל אחד מג' הפירושים העתיק רש"י את לשון הכתוב – (ב' פעמים), „אמור להם“ וכן (פעם אחת) „אמור“ – מוכח שכל פירוש מבאר ענין נפרד בלשון המועתקת.

אבל צריך להבין: כיון שבב' הד"ה הראשונים פירש גם את תיבת „אמור“ להם“ ובד"ה הג' פירש רק את התיבה „אמור“, הי' לו לרש"י להקדים את הפירוש השלישי (אמור, מלא כו') לב' הפירושים הראשונים.

ומזה גופא מובן, שאף שכל פירוש הוא ענין בפני עצמו, מכל מקום צריכים הם לבוא בסדר זה דוקא, כי הקושיא שרש"י בא לתרץ בפירוש הג', מתעוררת דוקא לאחר ב' הפירושים הקודמים.

ב. בפירוש הראשון ברש"י: „כמו זכור שמור“ ביארו מפרשים², שכוונת רש"י בדבריו ליישב קושי בתיבת

(1) פרשתנו ו, כג.

(2) להעיר שבדפוס ראשון ובכו"כ כת"י רש"י ליתא „בלע"ז דישנ"ט“, ובדפוס שני ליתא כל ד"ה הא' כמו זכור שמור כו'.

(3) ראה גו"א. ספר זכרון. באר מים חיים. באר רחובות. ועוד.

(4) רא"ם כאן.

(5) יתרו כ, ח.

(6) וכמו בפ' יתרו שם. וכן בפ' פנחס כה, יז.

ג. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

ו. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

ז. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

ח. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

ט. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

י. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

יא. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

יב. בפירוש הב' ברש"י, "אמור להם שיהיו כולם שומעים", הכוונה בפשטות היא (כביאור המפרשים) שלא נעלה בדעתנו שהכהן רשאי לברך ברכת כהנים בינו לבין עצמו, אע"פ שהקהל לא ישמעו, אלא צ"ל "אמור להם שיהיו כולם שומעים".

78

במדבר איתא¹², "אמר להם הקב"ה לכהנים לא מפני שאמרתם לכם שתהיו מברכים את ישראל תהיו מברכין אותם באנגריא ובבהלות אלא תהיו מברכין

או אינו אלא בלחש, ובשו"ע אדה"ו או"ח סי' קכח סו"ס כג, "א"א הברכה בינים לבין עצמם בלחש". ואכ"מ.

12 רבה פרשתנו פ"א, ד (בסופו). תנחומא כאן יו"ד.

7) כבספרי כאן – ובגמרא (סוטה לז, סע"א). ראה גו"א. ספר הזכרון.

8) ראה גו"א.

9) סוטה שם.

10) אבל בגמרא, "כה תברכו בקול רם או אינו אלא בלחש ת"ל אמור להם כאדם שאומר לחבירו".

11) בספרי, "או בינו לבין עצמו", ובגמרא

שדייק להזכיר את ב' הלשונות „בחפזון ובבהלות” – ומה המקור לדבריו?¹⁷

ד) עד"ז יש לשאול בנוגע לב' הלשונות ברש"י בצד החיוב: „בכוונה ובלב שלם”; ובפרט שבמדרש איתא רק לשון אחת „בכוונת הלב”¹⁸.

ה. והביאור בכל הנ"ל: הכרח רש"י שפירוש „אמור” הוא „כמו זכור שמור”, הוא ממה שנאמר „אמור להם” – ולכן העתיק את ב' התיבות:

אילו נאמר הדבר בלשון „כה תברכו את בני ישראל אמור” ה' אפשר לפרש בפשטות „אמור” אינו ציווי, אלא לשון מקור; והפסוק ה' מתפרש: כן תברכו את בני ישראל, באמירת¹⁹ – „יברכך גו”.

79 אבל כיון שנאמר „אמור להם”, הרי זה סגנון של ציווי, על דרך „לא יטמא להם” לעיל בסמוך וכמה כיוצא בזה.

אלא שא"כ קשה: מדוע נאמר „אמור” בלשון מקור (בקמץ) ולא בלשון ציווי (בסגול, או „אמרו”)?²⁰

לשון מקור ולשון ציווי על פעולה –

בכוונת הלב”, והפירוש הפשוט בזה הוא (כמו שכתבו מפרשים¹³), דכיון שהקב"ה מסר ביד הכהנים את הברכה לישראל, שמא יעשו כן בדרך „מהירות והגזרה”¹⁴.

אבל אין לומר שלזה כיוון כאן רש"י, דא"כ, ה' לו לומר כן בבירור.

ומובן בפשטות הטעם שאין זה מתאים ע"פ פשוטו של מקרא, שהרי כבר למדנו את הציווי¹⁵ ואהבת לרעך כמוך, וכשם שרצונו של הכהן שבשעה שמברכים אותו יהי' הדבר שלא בחפזון כו' אלא בכוונה ובלב שלם, ודאי כך יעשה בברכו את ישראל¹⁶.

גם אין לומר שהקאסל קאדעתיך שהברכה תהי' בחפזון ובבהלות היא, שמא יהיו הכהנים נבהלים ונרעשים או כיו"ב מצד ציווי הקב"ה אליהם לברך את ישראל,

שהרי אם נחוץ הדבר להזהיר שציווי הקב"ה לא יעורר בהלה וכו', היתה התורה צריכה להזהיר על כך תיכף במצוות הראשונות שצויה הקב"ה (בפ' בא וכו'), ולא להמתין עד למצוות ברכת כהנים בפ' נשא.

ג) מה בא רש"י ללמדנו במה

17 ובפרט שבפ' בא (יב, יא) פירש בחפזון „לשון בהלה ומהירות”. וראה המשך וככה תרל"ז פ"ב.

18 בכמה דפוסים ובכת"י דפרש"י אי' בסיום פרש"י „שתשלוט הברכה בהם” (כבמדרש) ומסיים „לכך נאמר להם”, וצע"ג דאם כוונת רש"י לפרש גם „להם” הו"ל להעתיקו בתחילת פירושו. ובא מכת"י דפרש"י מועתקת גם תיבת „להם” בתחלת פירושו, וליתא הסיום „לכך נאמר להם”.

19 ראה גם ת"י כאן.

20 דבפשש"מ לא מסתבר (כהספרי ותרגום אונקלוס) דאמור קאי על החזן שיאמר לכהנים, ראה רא"ם ועוד.

13 ראה מת"כ ופי' מהר"ו שם. ובכ"מ.

14 מת"כ שם. וממשיך „כאדון זה המדבר ומצוה לעבדו עבודתו ומלאכתו”. וראה מהר"ו שם, ושם: אנגריא פי' במ"ע עבודה נעשית באונס. ולהעיר שבדפוס ראשון דפרש"י אי' גם „באנגריא” כבמדרש.

15 קדושים יט, כח.

16 ונוסח הברכה לברך את עמו ישראל באהבה. וראה זהר פרשתנו קמז, ב. שו"ע אדה"ו סי' קכח סי"ט.

בדבר הנעשה בזמנים קבועים בשנה²⁴; ואפילו אם נאמר שע"פ פשוטו של מקרא צ"ל ברכת כהנים בכל יום, הרי זה (פעם אחת בלבד²⁵ ביום, אבל) לא באופן תמידי כמו ב"זכור".

לכן הביא רש"י גם את הראי' משמור – ומזה שכתב בפשטות "זכור שמור", ולא ציין לאיזה מהן כוונתו, מוכח דקאי בלשונות "זכור שמור" שכבר למדנו לעיל ויש שייכות ביניהן – והיינו זכור ושמור דשבת:

שמירת שבת אינה פעולה תמידית וענין תמידי, והיא מתקיימת רק ביום השבת – ואעפ"כ נאמר הציווי על כך בלשון מקור ("שמור" בקמץ), המורה על ענין תמידי. ומזה מוכח שגם פעולה וענין שאין מתעסקים בהם בכל עת, כיון שהם נעשים בתמידיות בזמנים קבועים, נופל עליהם לשון מקור.

והראי' מ"שמור" כשלעצמה קלושה עוד יותר מהראי' ד"זכור", שהרי "שמירת שבת" איננה פעולה חיובית, אלא שלילה בלבד, וממילא הי' אפשר לומר שעל זה דוקא נופל לשון מקור – דאע"פ שהקיום ד"שמור" הוא בזמן מסויים (ביום השבת דוקא), הרי התוכן השלילי ד"שמור" קיים בכל רגע בזמן זה, ואדרבא – גם בימי השבוע: (גם בעבודתו) בימי החול אין האדם מחלל את השבת –

הרי הם ב' ענינים נפרדים, כי מקור שולל ענין הפעולה²¹.

ושאלה זו מיישב רש"י בדבריו, שאע"פ ש"אמור להם" הוא ציווי, מ"מ יכול הוא להיאמר בלשון "מקור" ("אמור" בקמץ) – "כמו זכור שמור": כשם שב"זכור" ו"שמור"²² המכוון הוא ציווי ואעפ"כ נאמר הדבר בלשון "מקור", להיותו מורה על ענין תמידי, כמו שפירש רש"י שם; כן הוא גם בציווי "אמור להם", שנאמר בלשון "מקור" מצד הטעם שברכת כהנים היא ענין תמידי.

ו. עפ"ז יובן גם מה שהוצרך רש"י לב' הראיות, הן מ"זכור" והן מ"שמור": הראי' מזכור לבדה אינה מספקת, דבשלמא לענין "זכור" יש לומר שלשון מקור נופל גם על ציווי, שהרי צ"ל זכירה תמידית, כמ"ש רש"י "תנו לב לזכור תמיד כו" (ואין כוונת רש"י דוקא לפעולת הזכירה בפועל, אלא לנתינת הלב "לזכור תמיד"²³), וא"כ זהו ענין שאינו מוגבל בזמן מסויים, משא"כ הציווי ד"אמור להם" – ברכת כהנים – אינו מדבר בענין תמידי, אלא

(21) ראה בכהנ"ל (ובהבא לקמן) בלקו"ש חי"ד ע' 135 ואילך.

(22) דאף שהבן חמש עדיין לא למד תיבת שמור שבפ' ואתחנן (ה, יב), הרי הביאו רש"י בפ' יתרו שם.

(23) שכוונת הזכירה בזה הוא לא רק ב"אם נזדמן לך חפץ יפה תהא מומנו" אלא "תנו לב לזכור תמיד", משא"כ הזכירה דיצי"מ (בא יג, ג) דפרש"י "למד שמזכירין יצי"מ בכל יום" אי"ז מפני שנאמר "זכור" בלשון מקור, כ"א מהלשון "זכור את היום הזה" (שלכן העתיקו רש"י שם בתחילת פירושו) וכלשונו "למד". וראה בארוכה בלקו"ש שם.

(24) ראה ע"ד הלכה שו"ע אדה"ז סקכ"ח סנ"ז. וש"נ. סידור אדה"ז ברכת כהנים בתחלתו. (25) כפי שהוא ע"פ הלכה: מ"ע מן התורה שיברכו בכל יום – ראה רמב"ם בהכותרת להל' תפלה. חינוך מצוה שע"ת. שו"ע אדה"ז ר"ס קכח. וחכמים תקנו שישאו כפיהם בכל תפלה – ראה תענית כו, ב. שו"ע אדה"ז שם.

ולכן הראי' הראשונה והעיקרית היא – מ„זכור“, שתוכנו תנועה חיובית

וזכירה, וממילא אין זה בתמידיות כהשלילה ד„שמור“, ואעפ”כ בא הציווי בלשון מקור.

ז. אלא שלפי זה צריך להבין: (א) כיון שסוף־סוף לא צותה התורה כאן על הזמן הקבוע לברכת כהנים – מה מוסיפות התיבות „אמור להם“ לאחר שכבר נאמר הציווי „כה תברכו את בני ישראל“²⁷?

ועד”ז מובן גם ב„אמור להם“, דאף שהפעולה דברכת כהנים אינה ענין תמידי, אלא היא בזמן מסויים – מכל מקום, כיון שיש לכך קביעות תמידית בזמן – בין אם בזמנים קבועים בשנה, ובין אם בכל יום – נופל על זה לשון מקור, המורה על תמידיות; וע”ד שמצינו לשון „תמיד“ גבי המנורה²⁶ שהדלקתה בכל לילה (ואף שלא דלקה כל המעֶת־לַעֵת).

(ב) יתירה מזו: „אמור להם“ הוא (לא רק יתור לשון לכאורה, אלא גם) לשון העומדת בסתירה ללשון הברכה: נוסח הברכה כולו הוא בלשון יחיד – „יברכך וגו' וישמרך, יאר .. אליך ויחנך, ישא .. אליך .. לך“ – ו„אמור להם“ הוא בלשון רבים.

ומזה הכריח רש”י, שהתוכן כאן אינו רק ציווי על האמירה והברכה מצד הכהנים, אלא יש כאן גם ענין הנוגע „להם“, לבני ישראל, השומעים – „שיהיו כולם שומעים“.

ודוחק לתרץ, שבלשון „כה תברכו וגו'“ היינו יכולים לפרש בטעות, שברכת כהנים היא ענין של רשות, או שפירושה – לכשתרצו לברך – אזי כה [בנוסח זה] תברכו, ולכן מוסיף הכתוב מיד: „אמור להם“, שזהו ציווי –

81 והביאור בזה: ברכת הכהנים אכן נאמרת בלשון יחיד – היינו שהכהנים מברכים כל אחד ואחד מבני ישראל בפני עצמו כיחיד; לאידך, על הכהנים לברך באופן „שיהיו כולם שומעים“, שכל האחרים והיחיד ישמעו את היחיד מתברך, „כולם“ כאחד – ככלל.

ובזה מובן מה שדוקא לאחר כל זה העתיק רש”י את התיבה „אמור“ וכתב: „לא תברכם בחפזון ובהלות“: מאחר שנדרשים כל הענינים יחדיו, הן הברכה והכוונה לכל יחיד, והן הברכה והכוונה עבור הכלל, יכול הדבר לגרום לכהן שיברך „בחפזון“, כפשוטו, שייחפז בברכת: „יברכך“ – לשון יחיד (הפונה לכל אחד מ„כולם“ בפני עצמו) – כיון שעליו לכוון גם על השני ועל השלישי וכו', ועל „כולם“; „ובהלות“ – מלשון בהול (ובלול),

דלפי זה ה' הדבר צריך להיאמר בסדר הפוך²⁸: תחילה הציווי הכללי על

26 ראה פרש”י ר”פ תצוה ד”ה תמיד. לקו”ש ח”ז ע’ 52. וראה לקמן ע’ 99.

27 ראה גם משכיל לדוד כאן.

28 ראה גו”א כאן שהציווי הוא בכה תברכו. וכ”ה ע”ד ההלכה ראה ספה”צ להרמב”ם מ”ע כו. ובחינוך מצוה שעח הביא „כה תברכו את בני אמור להם“. ועד ש„כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר (בשלשה) עשה כה תברכו (אמור

להם ושמו)“ (סוטה לת, ב). ראה רמב”ם סוף הלכות נשיאת כפים „הרי זה כעובר“, ובסוף משנה שם.

באופן שהקב"ה שומר על הנכסים – שהרי ללא „ישמרך“, „מה הנאה יש לו“, היינו, שאין כל הנאה וברכה ב„יברכך“.

ועד"ז ב„ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום“, שאין כאן ב' ענינים נפרדים, אלא ברכה אחת היא הכלולה מחיוב ומשליה; אימתי יוכל להתקיים „וישם לך שלום“, כאשר „ישא ה' פניו אליך“ – „יכבוש כעסו“²⁹.

82 וזהו שפירש רש"י על דברי הכתוב „אמור להם“ (את הברכות), שהברכה היא „כמו זכור שמור“³⁰; זכור ושמור דשבת אינם ב' פרטים נפרדים, אלא ענין אחד הם (עד ששמור וזכור בדבור אחד נאמרו)³¹: אימתי ישנו ל„זכור“ בשלימות – כאשר מתקיים „שמור“, שמירת השבת; (ומלמדנו רש"י אשר) עד"ז הוא „אמור להם“: כל ברכה שהכהנים מברכים את ישראל כלולה מחיוב ומשמירה (שלילה), שהם ענין אחד כנ"ל, ש„יברכך – יתברכו נכסיד“ הוא באופן ד„ישמרך“ – „הוא הנותן הוא השומר“, ודוקא אז הרי זו ברכה שלימה.

ובהמשך לזה מפרש רש"י „אמור להם, שיהיו כולם שומעים“, שההכנה וההכשרה לאופן זה של ברכה – ברכה אחת הכלולה מחיוב ומשמירה (שלילה) – היא כאשר אצל בני ישראל (ועד"ז בברכתם וכוונתם של הכהנים) קיימות

(29) פרש"י עה"פ.

ועד"ז בברכה השני „יאר ה' פניו אליך – שזהו הסימן והתוצאה של – ויתנך“ (ראה פרש"י תשא לג, טז).

(30) להעיר גם מרמב"ן כאן.

(31) פרש"י יתרו שם.

היינו, שיהי' מבוהל (ומבולבל) מצד ריבוי הכוונות.

(ומלמדנו רש"י ש)לפיכך נאמר אמור „מלא“, כיון שכאן נדרשת הדגשה מיוחדת, שתהי' האמירה במילואה ושלמותה, „בכוונה ובלב שלם“ – היינו, שהברכה צריכה להיות בכוונה הן לכל יחיד והן לכלל, ויחד עם זה ללא בלבול, אלא „בלב שלם“,

פירוש, שהכהן עלול להעלות בדעתו, זכיון שעליו לברך עדה שלימה של בני ישראל, יברך כל אחד רק בחלק מלבו, ועל זה בא הציווי „ובלב שלם“, שעליו לברך כל אחד מישראל בכל לבו.

ח. מיינה של תורה בפירוש רש"י:

ב' הדוגמאות שהביא רש"י על „אמור להם“, „כמו זכור שמור“, אינן ביאור התיבות „אמור להם“ בלבד, אלא הן משמשות להן גם כהקדמה, הקדמה לברכת כהנים:

על „יברכך“ פירש רש"י „שיתברכו נכסיד“, ועל „ישמרך“ כתב רש"י „שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממנוך (והאריך בתיאור הענין כפי שהוא במתנת בשר ודם) שהנותן מתנה כו' מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקב"ה הוא הנותן הוא השומר“. ולכאורה אינה מובנת כל האריכות בפרש"י „כיון שבאים לסטים עליו ונוטלים אותה ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו“ – דלכאורה הרי זה דבר הפשוט, ומה בא רש"י להוסיף בזה?

אלא שבזה מדגיש רש"י אשר „יברכך – וישמרך“ אינם ב' ענינים נפרדים, אלא ברכה אחת היא, ותוכן הברכה הוא – „שיתברכו נכסיד“

לכללות הברכה „וישם לך שלום” שהוא „שקול כנגד הכל”³³, ועד לשלימות בזה בביאת משיח צדקנו ש„שלום” שמו³⁴, אשר אז „אהפוך אל עמים כולם שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד”³⁵ – כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים³⁶.

(משיחת ש"פ נשא תש"ל)

ב' התנועות: החיוב – הברכה היא בלשון יחיד לכל אחד במיוחד, הן באמירת הכהנים והן בשמיעת ובהרגשת בני ישראל; ולאידך: „שיהיו כולם שומעים”, כל יחיד שומע שמברכים (את זולתו וכן) את כל שאר בני ישראל, כנ"ל, והרי זה (בא ע"י) תנועה של שלילה, דהיינו ביטול ושלילת מציאותו.

ואזי, כאשר „כולנו כאחד”, הרי זה הכלי לקיום „ברכנו אבינו”³², עד

(32) ראה תניא פל"ב.

(33) פרש"י בחוקותי כו, ו.

(34) פרק השלום סוף דרך ארץ זוטא.

(35) צפני' ג, ט. רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

(36) ישעי' יא, ט. רמב"ם שם ספי"ב.

